

geWOON ANDERS

• VERENIGING GEMEENSCHAPPELIJK WONEN • JULI 2025

**Collectieve woonvormen kunnen iets betekenen,
ook als rolmodel**

GemeenschappelijkWonenDag 2025 een succes!

Logeernetwerk voor VGW leden

INHOUD

- 02** Gemeenschappelijk Wonen Dag 2025 een succes
- 04** De eerste Rotterdamse Dag voor Wooncoöperaties
- 06** Collectieve woonvormen kunnen iets betekenen, ook als rolmodel
- 10** Bowling Alone? Gevaar!
- 12** Eurotopia - Directory of Communities and Ecovillages in Europe
- 13** Collumn: Hoe houd je de mens in toom?
- 14** Logeernetwerk voor VGW leden

Colofon

GEWOON ANDERS
is het blad van de Vereniging
Gemeenschappelijk Wonen

Abonnementen en losse nummers
Zie info achterflap
Voor een proefnummer mail naar
info@gemeenschappelijkwonen.nl

Redactieadres
Fuutlaan 21
2623 MX Delft

Redactie
Anna Dijkhuis
Flip Krabbendam
Ewoud Scheifse

Aan dit nummer werkten mee
Peter Bakker

Druk
Drukkerij Pasklaar te Sittard

GEMEENSCHAPPELIJK- WONENDAG 2025 EEN SUCCES

Even wat cijfers

104 woongemeenschappen deden mee aan de Gemeenschappelijk WonenDag. Meer dan ooit te voren en ruim anderhalf keer meer dan het jaarlijks gemiddelde van 61 deelnemers.

Ruim 90 keer werd de Gemeenschappelijk WonenDag op internet en in kranten vermeld. Daaronder twee landelijke kranten (Volkskrant en Algemeen Dagblad) en acht regionale kranten. Twee keer een interview met bewoners op regionale tv (Omroep Brabant en RTV Utrecht).

De aandacht op diverse sociale media was overweldigd. Op Facebook, Instagram, BlueSky en LinkedIn zijn berichten die we¹ zelf hebben geplaatst 10.000 keer bekeken en zo'n 500 keer 'geliked'. Daarnaast hebben deelnemende woongemeenschappen zelf persberichten rondgestuurd en eigen berichten op sociale media gezet.

104 woongemeenschappen deden mee aan de Gemeenschappelijk WonenDag

De GemeenschappelijkWonenDag.nl website is ruim 14.000 keer bezocht. Veel gemeentes vermeldden de GemeenschappelijkWonenDag bij hun ingekomen stukken. Wellicht doet een flink aantal daar iets mee bij het maken van hun woningbouwplannen.

Professionele ondersteuning

Dit jaar hadden we de financiële mogelijkheid om iemand (Carlijn Assink) met veel journalistieke en sociale media-ervaring voor de GemeenschappelijkWonenDag in te zetten. Dat heeft zeker veel extra belangstelling opgeleverd. Het benodigde geld kwam uit de eigen middelen: van Cooplink en voor een kleiner deel van de VGW. Voor volgend jaar hopen we een fonds te interesseren.

“Daarnaast hebben deelnemende woongemeenschappen zelf persberichten rondgestuurd en eigen berichten op sociale media gezet”

Interviews in de media

Omdat persoonlijke verhalen worden gewaardeerd heeft Carlijn vijf interviews met bewoners gehouden. Deze staan op de website www.gemeenschappelijkwonendag.nl/nieuws en zijn naar media gestuurd. De meeste zijn ook gepubliceerd, zie daarvoor www.gemeenschappelijkwonendag.nl/gwdag-op-internet

Meer cijfers

Na afloop hebben we de deelnemende woongemeenschappen gevraagd hun ervaringen met ons te delen en 31 van hen deden dat. Hieruit blijkt dat de bezoekersaantallen uiteen liepen van 3 tot 134, met 27 bezoekers als gemiddelde. Als reden om mee te doen werd 'gemeenschappelijk wonen bekender maken' (14x) en 'de eigen belangstellendenlijst uitbreiden' (15x) genoemd. Enkelen noemden ook het ontvangen van pers, burens en/of overheid. Van de tools (draaiboek, concept persbericht, affiche, banner) heeft het merendeel er een of meer gebruikt. Sommigen spreken hun waardering daarvoor uit. De kritiekpuntjes nemen we mee in de voorbereiding van volgend jaar.

Ons Dorpje Overeind in Schalkwijk

¹ De organisatoren waren dit jaar, naast de deelnemende woongemeenschappen zelf, de landelijke verenigingen van woongemeenschappen VGW, LVGO, GEN-NL, Cooplink en VrijCoop.

Ubuntuplein

Bezoekers hebben van de open dag gehoord via sociale media, opgehangen affiches, pers, website van deelnemers en de landelijke websites en via nieuwsbrieven. Op prijs wordt gesteld dat de GemeenschappelijkWonenDag al vroeg bekend werd gemaakt en dat een aanmelding snel op de kaart verscheen.

Belangrijk

De GemeenschappelijkWonenDag, ooit door een lid op een VGW-bijeenkomst

Door veel activiteiten en nieuwe initiatieven, maar zeker ook door de jaarlijkse GemeenschappelijkWonenDag wordt gemeenschappelijk wonen elk jaar weer iets bekender en ‘gewoner’

(toen nog LVCW) als idee geopperd, leeft meer dan ooit. Door veel activiteiten en nieuwe initiatieven, maar zeker ook door de jaarlijkse GemeenschappelijkWonenDag wordt gemeenschappelijk wonen elk jaar weer iets bekender en ‘gewoner’.

Voor deelnemende woongemeenschappen is er een direct en een indirect belang. Het direct belang is vooral uitbreiding van de belangstellendenlijst. Het indirect belang is bijvoorbeeld een beter contact met burens. Daarnaast kan verbetering van de relatie met woningcorporatie en overheden een doel zijn. Door grotere bekendheid komen wellicht meer mensen op het idee om ook ‘zo’ te gaan wonen. Voor initiatief groepen is het fijn om minder vaak op ‘nooit van gehoord’ te stuiten als ze met een gemeente, woningcorporatie, architect, bouwer of financier in gesprek zijn.

“Gemeenschappelijk wonen wordt ook in meerdere partijprogramma’s genoemd”

Het gaat de goede kant op

Steeds meer gemeenten nemen wonen bij hun woningbouwplannen het gemeenschappelijk wonen-concept in hun plannen op. Gemeenschappelijk wonen wordt ook in meerdere partijprogramma’s genoemd. Goed voor initiatieven, maar ook voor bestaande woongemeenschappen in hun overleg met woningcorporatie of gemeente.

In 2026 is de GemeenschappelijkWonenDag op zaterdag 17 mei.

Peter Bakker

DE EERSTE ROTTERDAMSE DAG VOOR WOONCOÖPERATIES

De allereerste Rotterdamse Dag voor Wooncoöperaties is een feit. Directeur Mustapha Eaisaouiyn trapte deze eerste editie af met een bevolgen pleidooi om wooncoöperaties de wind in de zeilen te geven. RoCoCo, de Rotterdamse coalitie voor wooncoöperaties – waar Cooplink deel van uitmaakt – organiseerde deze dag tijdens de Rotterdam Architectuurmaand samen met AIR, het Architectuur Instituut Rotterdam.

De toekomst is coöperatief

Het doel? Coöperatief wonen bereikbaar maken voor alle Rotterdammers, want de toekomst is coöperatief. “Cooplink zet zich al vijf jaar volop in voor een coöperatieve wereld door op veel manieren kennis te delen en de belangen te behartigen van al diegenen die coöperatief willen wonen en samen betaalbare huisvesting hopen te realiseren”, vertelde Mustapha. Zo zorgde Cooplinks lobby voor de komst van een landelijk leenfonds voor wooncoöperaties en is Cooplink samen met het ministerie van BZK aan de slag om belemmeringen voor wooncoöperaties weg te nemen. Ook lanceerde Coop-

link een initiatiefwet Wet Bevordering Wooncoöperaties (WBW) samen met de SP (zie onze vorige GA) en er worden trainingen ontwikkeld voor procesbegeleiders, terwijl er ook een solidariteitsfonds in de maak is.

Keurmerk

Bovendien lanceert Cooplink een keurmerk voor startende wooncoöperaties; sterker nog: de soft launch vond plaats op deze eerste Rotterdamse Dag voor Wooncoöperaties. Op zaterdag 4 oktober, tijdens de landelijke WooncoöperatieDag in Ede, maakt Cooplink de naam bekend.

Samen barrières slechten

Na deze aftrap door Cooplink verspreiden de deelnemers zich over een zevental gesprekstafels over onder meer financiering, voor elkaar zorgen, de coöperatieve stad, een workshop voor gemeenten en een instapcursus voor nieuwe groepen. Vijf man sterk deelde Cooplink zoveel mogelijk kennis aan verschillende tafels. Een uur later kwam de deelnemers weer samen bij het hoofdpodium voor een panelgesprek over hoe samen barrières kunnen

worden geslecht. Daarbij kwam ook de koudwatervrees van woningcorporaties voor beheercoöperaties ter sprake. Het goede nieuws is dat Cooplink een praktische toolbox voor beheercoöperaties ontwikkelt, die veel onduidelijkheden zal wegnemen.

Gemeente aan zet

De conclusie? Barrières voor wooncoöperaties moeten geslecht worden, óók in Rotterdam. De fundamenten zijn en worden door Cooplink gelegd. Het is tijd om daarop voort te bouwen en ruimte te scheppen voor bewoners die samen een wooncoöperatie willen starten. De gemeente is nu aan zet. Wie wil kan de gemeente een handje helpen door de brochure ‘Wooncrisis? Op weg naar een duurzame en betaalbare oplossing binnen uw gemeente’ te delen met zijn of haar contacten bij de gemeente.

Bewerkt voor GA door FK

Bronvermelding:
cooplink.nl/nieuws/de-eerste-rotterdamse-dag-voor-wooncoöperaties

Foto Tijmen kuyper

Collectieve woonvormen kunnen iets betekenen, ook als rolmodel

Eén van de doelstellingen van wat ooit ‘Centraal Wonen’ genoemd werd was dat een project geen eiland in de buurt zou moeten zijn. Ik neem aan dat dit nog steeds geldt, ook nu de naam van deze projecten veranderd is in ‘Gemeenschappelijk Wonen’. Openheid, open naar de buurt en het liefst een actieve rol, iets betekenen voor de buurt. Een hele opgave, zo blijkt in de praktijk. Soms wordt de projectruimte opengesteld voor een kaartclub uit de buurt, of voor een koffieochtend voor project- en buurtgenoten. Echter, het blijft moeilijk. Maar soms wordt iets makkelijker als je het moeilijker maakt. Omdat je dan weet dat, en hoe, je er werk van kunt maken.

Welnu, in onderstaande tekst een moeilijke opgave die vraagt om grote inzet aan de ene kant, maar aan de andere kant een opgave die veel belooft!

Vraag en aanbod in het project

Laten we eens kijken naar de gemeenschappelijke tuin. Het is daar een

rommeltje. De vuurplaats, waar het zo gezellig was, ligt er verwaarloosd bij. En de zandbak wordt al jaren net meer

gebruikt, de betreffende peuters zijn inmiddels pubers geworden. In de wandelgangen is men het erover eens en dat is ook doorgedrongen tot de ‘tuinwerkgroep’, het is genoeg geweest. Er moet een verbeteringsplan komen. Dit plan wordt besproken in de algemene vergadering. Hier zien we een rolverdeling: de vergadering speelt de rol van ‘gebruiker’, terwijl de tuinwerkgroep de rol van ‘maker’ op zich neemt. Er komt een uitwisseling op gang waarin wensen en mogelijkheden met elkaar worden geconfronteerd. Nieuwe wensen kunnen hier ontstaan en nieuwe mogelijkheden, die worden

getoetst op praktische maakbaarheid en financiële haalbaarheid. Hierbij kunnen we denken aan een eindeloos gezeur met een compromis aan het eind, maar weet wel, het kan ook een creatief proces zijn, wat iedereen verrast, waardoor iedereen zich eigenaar voelt van het plan, en waardoor de tuinwerkgroep enthousiast aan de slag gaat, omdat ze weten waar ze het voor doen.

“Nu zouden we kunnen hopen dat de concurrentie winnaars oplevert, bedrijven die een monopolie verwerven zodat ze kunnen stoppen met groeien om te overleven”

Vraag en aanbod in de buurt

De manier waarop de makers, producenten, en gebruiker, consumenten’ in de buitenwereld op elkaar zijn

afgestemd, werkt heel anders. Op een manier die door Adam Smith is voorgesteld in 1776. Het idee van de vrije markt: bakkers bakken broodjes en klanten kopen deze bij de bakker die de lekkerste bakt, tegen de laagste prijs. Bakkers concurreren met elkaar met als resultaat dat de bakker die de lekkerste broodjes bakt tegen de laagste prijs het meeste verdient, terwijl de klant de laagste prijs betaalt voor de beste kwaliteit. Dankzij de concurrentie.

Veel mensen geloven nog in deze manier van werken, vooral producenten, als ze er veel door kunnen verdienen. Tegen beter weten is, want iedereen kan zien dat het heel anders uitpakt: de klant die het lekkerste broodje zoekt hoeft dat niet meer te doen, die wordt bestookt met uitgekookte, neurologisch geteste reclames en verleid tot de aankoop van vaak ongezonde, schadelijke of overbodige producten.

Intussen verdwijnen meer en meer winkels uit de buurt naar de wijk- of hogere niveaus waar de exploitatie op buurtniveau niet meer rendabel is. Door schaalvergroting kan men de prijzen laag houden. Schaalvergroting heeft er ook voor gezorgd dat buslijnen naar kleine kernen zijn opgeheven, terwijl hier ook de treinstations werden gesloten.

“De vuurplaats, waar het zo gezellig was, ligt er verwaarloosd bij. En de zandbak wordt al jaren net meer gebruikt, de betreffende peuters zijn inmiddels pubers geworden”

Concurrentie en het laag houden van de prijs leidt bovendien tot een ratrace tussen bedrijven, een streven naar onbeperkte groei, die leidt tot uitput-

ting van de natuurlijke hulpbronnen en vervuiling van de aarde. Nu zouden we kunnen hopen dat de concurrentie winnaars oplevert, bedrijven die een monopolie verwerven zodat ze kunnen stoppen met groeien om te overleven. Dat zou mooi zijn, ware het niet dat zij dan ook vrij zijn in het bepalen van de prijs.

“Hoe wij omgaan met vraag en aanbod in een project, zo zou het ook kunnen gaan in een buurt. Werkgroepjes of bedrijfjes van ‘makers’ oprichten, en ‘gebruikers’ organiseren”

LETS

Laten we Adam Smith bedanken, zijn idee was gewaagd, (hij had geleerd van Bernard Mandeville dat bijen in een bijenkorf weliswaar allemaal hun eigen ding deden, maar dat er dan toch een gemeenschappelijk goed ontstond), maar het werkte anders uit. Maar wat nu?

Een idee dat ontstaan is in buurten die hun voorzieningen naar een hoger niveau zagen vertrekken, is de invoering van ‘Local Economy Tokens’, afgekort: LET’s. Dat werkt als volgt: als ik twee uur onkruid ga schoffelen in de tuin van A, dan krijg ik daarvoor een vergoeding van twee LET’s. Als ik vervolgens oppas zoek voor een avond, kan ik met die LET’s een oppas vragen om twee uur op te passen. Dan overhandig ik de twee LET’s aan de oppas, die weer aan een andere buurtbewoner kan vragen een taart te bakken of de schuur op te ruimen.

Zo blijven er heel wat voorzieningen in de buurt, denk aan een bedrijfje dat fietsen repareert, en meubelen, een werkgroepje dat zorgt voor de groenvoorzieningen, een klusbedrijf, kinderopvang, en misschien een voedselbank, een weggeefwinkel en een kledingbibliotheek. Intussen ontstaat er ook een netwerk van kennissen, dat zorgt voor ‘sociaal kapitaal’ waardoor buurtbewoners elkaar op verschillende manieren hulp kunnen bieden. Wat eenzaamheid tegengaat, praktische problemen kan oplossen en tips kan leveren die tot betaald werk kunnen leiden.

Een mooi systeem, maar stel dat je dat op de hele economie wil toepassen. Dan zou je in alle buurten (en in alle wijken en provincies en landen) andere LET’s moeten hanteren. Is daar iets tegen? Stel dat je alleen in je eigen buurt werkt, dan kun je niks kopen buiten je eigen buurt. Nog geen ijsje in het wijkcentrum, laat staan een treinkaartje op landelijk niveau! En stel dat de buurt een muurtje wil metselen, of bankjes timmeren, hoe kan men dan bakstenen of hout kopen op provinciaal niveau?

Hoe werkt dat in de buurt

Hoe wij omgaan met vraag en aanbod in een project, zo zou het ook kunnen gaan in een buurt. Werkgroepjes of bedrijfjes van ‘makers’ oprichten, en ‘gebruikers’ organiseren. We kunnen naast bovengenoemde werkplaats voor fietsenreparatie, een werkgroep groenvoorzieningen en alle voorzieningen die hierboven zijn vermeld, ook zorgen voor een eigen bakker, of een ‘kampwinkeltje’, en op termijn misschien een kleine supermarkt. Deze voorzieningen zouden dan eigendom moeten zijn van de buurtbewoners, zodat niemand ze naar een hoger niveau kan verplaatsen. Een rechtsvorm die hiervoor geschikt is, is de coöperatie. Liefst een ‘gemengde coöperatie’ waar makers en gebruikers samen eigenaar van zijn, zodat eventuele winsten van bedrijfjes ten goede komen van alle leden, ook dus van de gebruikers. Waarmee voorkomen wordt dat de winst wordt belegd, om te worden gebruikt voor de aanleg van een zwembad in de tuin bij een reeds niet onbemiddelde CEO in een ver land. (Die mogelijk later zal besluiten dat het niet meer rendabel genoeg is om zijn vestigingen op buurniveau open te houden)

Nu zijn er in een woongemeenschap individuele en algemene verlangens. In het eerste geval, bijvoorbeeld voor kinderopas in de avond, benadert men een medebewoner, zonder dat er geld aan te pas komt. Net als in een huishouden doet men dingen voor anderen, voor elkaar, zonder dat er gebruik wordt gemaakt van geld. Op het niveau van het hele project ligt dit anders. Diensten die men aan bewoners vraagt zijn over het algemeen gratis, maar als men iets vraagt aan een bedrijf in de buitenwereld spreekt het vanzelf dat er geld in het spel is. Geld dat door de vereniging wordt betaald.

Waarvoor er contributie wordt geheven.

Bij individuele en algemene verlangens kan in een coöperatie, in beide gevallen gebruik worden gemaakt van geld. Individuele zaken als het kopen van een brood, het huren van een tuinman, oppas regelen, dat kan allemaal worden afgerekend met geld, bij de bedrijfjes of zelfstandigen die lid zijn van de coöp. Het is denkbaar dat makers bij de bedrijfjes op basis van vrijwilligheid werken maar daar zij in de buitenwereld, als gebruikers, toch geld nodig hebben zal de coöperatie hun loon uit de contributie van haar leden moeten betalen.

Deze contributie wordt ook gebruikt, voor algemene dingen die men buiten de buurt aankoopt, zoals een nieuwe speeltuin of materialen voor een jeu-de-boules baan in de gemeenschappelijke tuin.

“Nu zijn er in een woongemeenschap individuele en algemene verlangens. In het eerste geval, bijvoorbeeld voor kinderopas in de avond, benadert men een medebewoner, zonder dat er geld aan te pas komt”

Hogere niveaus

De aanpak van de buurt kan ook worden doorgezet op hogere niveaus, zoals de wijk of de gemeente. Toepassing in de wijk zal lijken op die van de buurt, voor toepassing op de gemeente kunnen we kijken naar hoe gemeentes zelf georganiseerd waren voordat zij gingen geloven in de ideeën van Adam Smith, en alles gingen ‘outsourcen’. (Ik zie hier even af van een opsomming van wat er hierdoor allemaal misgaat) Gemeenten hadden hun eigen diensten, voor openbare voorzieningen als de aanleg van straten, riolering, verlichting, parken en waterwerken. Er werd ook aandacht besteed aan stedelijke ontwikkeling (dienst stedenbouw), er waren nutsbedrijven (voor energie en water) en ook het openbaar vervoer was in handen van de gemeente. De gemeenteraad bepaalde wat daarmee gebeurde, en als contributie waren er deels gemeentelijke, deels rijksbelastingen.

“Het is natuurlijk nog wel de vraag of buurtbewoners wel mee willen doen. Betrokkenheid en zeggenschap betekent ook werk”

Relatie met de buurt

Het openstellen van de projectruimte voor een kaartclub uit de buurt of het aanbieden van een kop koffie is natuurlijk al heel positief, maar er kan meer als het gaat om ‘iets betekenen voor de buurt’. Namelijk het bieden van een rolmodel, dat een middel kan zijn tegen de onttakeling van de buurt, dat wil zeggen het behoud en misschien

zelfs uitbreiding van diensten. En niet alleen dat, bewoners verwerven ook de zeggenschap over deze diensten, waarbij ongemerkt een netwerk van relaties in de buurt ontstaat dat iedere buurtbewoner voorziet van een rijk sociaal kapitaal.

Het is natuurlijk nog wel de vraag of buurtbewoners wel mee willen doen. Betrokkenheid en zeggenschap betekent ook werk. Vergaderen, onzekerheid en mogelijk onenigheid, Misschien is slechts een deel van de buurtbewoners gemotiveerd om mee te doen. In dat geval is een vrijwillige bijdrage beter dan contributie. En daarbij: er kan

ook geld binnenkomen van de gemeente, op basis van het ‘uitdaagrecht’ (zie GA 146).

FK met dank aan Drs Nathan Rozema

“Het openstellen van de projectruimte voor een kaartclub uit de buurt of het aanbieden van een kop koffie is natuurlijk al heel positief, maar er kan meer als het gaat om iets betekenen voor de buurt”

Bowling Alone? GEVAAR!

Dit is een korte samenvatting van de documentaire
'Zonder ons geen wij' van de NTR op maandag 2 juni 2025.

'Bowling Alone' is de titel van een bekend boek van Robert (Bob) Putnam, politiek socioloog en professor op de universiteiten van Michigan en Harvard. Hij constateerde dat er in de loop van de tijd meer mensen waren gaan bowlen, maar dat zij dat dit meer en meer deden als individu, alleen, en niet meer, zoals eerder, in clubverband. Iets om verder te onderzoeken. Hoe stond het met andere clubs en verenigingen? En wat bleek: Het aantal van deze sociale verbanden was in de afgelopen halve eeuw drastisch verminderd. Zie grafiek.

Onderzoek in Italië

Dat alarmeerde hem omdat uit een eerdere studie bleek dat dit een gevaar voor de democratie betekende en een gevaar voor het welzijn van inwoners. In 'Making Democracy Work' beschrijft hij het onderzoek dat hij eerder deed, in Italië, een onderzoek waaruit

bleek dat het verschil in welvaart tussen het noorden en het zuiden van Italië samenhang met de aanwezigheid van sociale netwerken, van clubs en verenigingen. Deze ontbraken in het zuiden, wat leidde tot sociaal isolement, met als gevolg een gevoel van eenzaamheid, machteloosheid, wantrouwen, corruptie, uitbuiting en armoede. En daaruit voortvloeiend depressie en agressie. Waarbij het ook vertrouwen in de overheid minimaal was.

"Hij constateerde dat er in de loop van de tijd meer mensen waren gaan bowlen, maar dat zij dat dit meer en meer deden als individu, alleen, en niet meer, zoals eerder, in clubverband"

Die deed niets voor de bevolking en

werd gezien als een geheel andere wereld. In het noorden daarentegen, maakten veel mensen deel uit van clubs en verenigingen. Zij voelden zich verbonden, zij hadden werk en zij zagen de overheid als iets dat erbij hoorde, als iets waar zij zelf bij hoorden.

Gealarmeerd

Begrijpelijk dus dat Putnam gealarmeerd was door de toegenomen individualisering. Hier moest iets gebeuren... maar wat? Uit zijn onderzoek bleek ook dat het aantal clubs en verenigingen vóór de zestiger jaren óók minimaal was. Zie de grafiek 'Membership in National Chapter-Based Organizations'. En ook toen, zeg een eeuw geleden, was er sprake van een 'ieder voor zich' cultuur, terwijl het vertrouwen in de overheid, waar twee partijen elkaar blokkeerden, minimaal was. Samen met Shaylyn Romney Garrett, auteur (autrice?) en actief in sociale

projecten en ondernemingen, schreef hij toen het boek 'The Upswing, how Amerika came together a century ago and how we can do it again'. Hierin beschrijven zij hoe men de situatie trachtte te verbeteren, omdat ook toen al duidelijk was dat de individualisering leidde tot eenzaamheid, corruptie, uitbuiting, en het uiteenvallen van de samenleving, (Wat mogelijk ook de kans op populisme vergroot, en de kans op autoritaire leiders die wel eens even orde zullen scheppen. FK) Om het tij te keren begon men door het hele land clubs en verenigingen op te richten.

"Het idee is dat men met elkaar in contact kan komen zonder druk, spontaan"

Zoals bowling clubs, of de rotary, waar men elk weekend met een ander groepje van vier kon lunchen. En 'The American Settlement Movement', een organisatie waar men arm en rijk met elkaar in contact bracht. Emancipatoire verenigingen van zwarten kwamen op, evenals de vrouwenbeweging, vakbonden groeiden en er werden zogenaamde 'tentlezingen' georganiseerd, waarmee men langs verschillende steden reisde, georganiseerd door een dominee en een zakenman. (?)

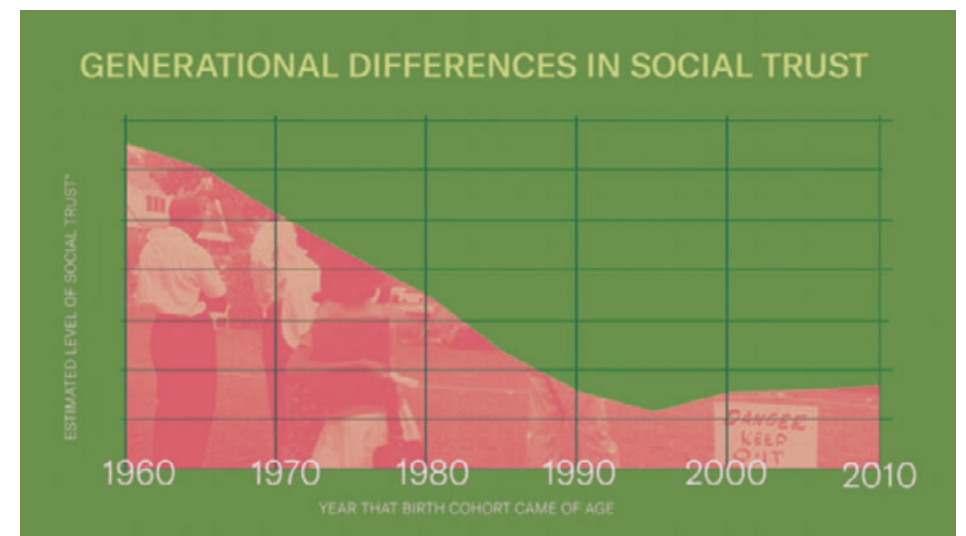
Onze tijd

Wat toen kon, zo redeneert Putnam, kan nu ook. (En gezien de huidige ontwikkelingen in de VS is dat hoognodig zou ik zeggen FK) En er wordt aan gewerkt. Er zijn verschillende initiatieven die voor verbinding willen zorgen. Zoals een club om te leren fietsen, waarbij deelnemers worden aangemoedigd om contact te zoeken met mensen in de groep die men niet kent. Het idee is dat men met elkaar in contact kan komen zonder druk, spontaan.

Een community hoeft immers niet gepland te worden, zij kan ook ontstaan terwijl men doet wat men leuk vindt. Als (belangrijk) neveneffect. Dat haalt de druk eraf, voorkomt het gevoel van verplichting dat de pret behoorlijk kan drukken. Dat kan ook met humor. Zo is er ook een bowlingclub waar men alleen elkaars bijnamen kent, een club waar diverse contacten en uitwisselingen ontstaan. Een taart bakken voor een ander, of naar iemands bruiloft gaan...

Het aantal verenigingen en clubs is sinds de zestiger jaren drastisch verminderd.

Afnemend onderling vertrouwen gaat ook in de VS hand met het afnemen van het aantal clubs en verenigingen.

"Ontmoetingen vragen niet altijd om een gebouw, ook de straat kan, mits goed ontworpen en ingericht, een plaats zijn waar men elkaar ongedwongen kan ontmoeten"

Ontmoetingen vragen niet altijd om een gebouw, ook de straat kan, mits goed ontworpen en ingericht, een plaats zijn waar men elkaar ongedwongen kan ontmoeten.

Zo kunnen op veel manieren contacten tussen mensen ontstaan, en een verbondenheid die iedereen goed doet, waarbij men zich thuis bij voelt en die maakt

dat dat mensen elkaar kunnen ondersteunen, denk aan de term 'sociaal kapitaal', terwijl men tegelijkertijd ook de overheid en daarmee de democratie kan ondersteunen.

Als we denken aan onze eigen maatschappij, dan zien we denk ik overeenkomsten met de Amerikaanse... daarom zou ik willen zeggen, als je de straat op gaat, winkelen of met de bus, doe daar wat je thuis, in je project, gewend bent: praatjes maken! En mocht je soms (veel) tijd hebben, begin dan wat voor clubje dan ook, met buurtgenoten in de projectruimte...

FK

Eurotopia

Directory of Communities and Ecovillages in Europe

Foto's Flip Krabbendam 1983

Wie nieuwsgierig is naar verschillen- de vormen van Gemeenschappelijk Wonen, kan in Nederland terecht bij het overzicht van projecten op de website van de Vereniging Gemeenschappelijk Wonen. Voor wie denkt aan een (fiets) tocht langs verschillende projecten, raadpleegt de lijst met logeeradres- sen, elders afgedrukt in dit nummer. Er is ook een gids voor projecten in Europa: 'Eurotopia'. Hierin kan men projecten vinden in bijvoorbeeld Estland, Bosnie-Herzegovina en verras- send genoeg zelfs in IJsland en Nieuw Zeeland.

Ongeveer een jaar geleden hebben wij een project uit deze gids belicht. Dit jaar een ander voorbeeld, ook uit Engeland, en weer een project waar de schrijver dezès in de jaren '80 op bezoek is geweest. Waaruit toch maar weer blijkt dat dit soort projecten geen bevlieging zijn. Wat interessant is te vermelden: de projecten op het Engelse platteland, zijn over het algemeen ge- vestigd in voormalige landhuizen. Waar de adel dus heeft plaatsgemaakt voor, zeker in het begin, hippe figuren met

een hoge moraal. Goed omgaan met elkaar, met de dieren en met het milieu. Een hoge moraal, dat kan van de landa- del ook gezegd worden, maar dat was dan wel een moraal, waar zij een groot aantal bedienden en landarbeiders voor nodig hadden.

“Voor wie denkt aan een (fiets) tocht langs verschillende pro- jecten, raadpleegt de lijst met logeeradressen, op de volgende pagina”

Birchwood Hall

Een initiatief uit 1970. Op het ter- rein van 3,6 ha staat een victoriaanse 'hall', met veel kamers en een omge- bouwd koetshuis. Zij beschikken over zonnepanelen, en ze verbouwen hun eigen voedsel, al zijn ze niet geheel zelfvoorzienend. Er wonen naast vaste bewoners ook parttime bewoners, de kinderen bezoeken lokale scholen en het avondeten is gemeenschappelijk, waarbij er bij toerbeurt gekookt wordt. Er zijn vegetariërs maar ook omnivo-

ren. Elke week wordt er vergaderd, afwisselend over zakelijke en sociale aangelegenheden. De tuin is mooi en begroeid met veel hout, maar het onder- houd kost wel veel energie. Zij zoeken nog nieuwe bewoners.

Trefwoorden

De bewoners beschrijven zichzelf met de volgende trefwoorden: ecologie, zelfbestuur, politiek links, feministisch, geweldloos, organisch tuinieren, hu- mor, volleybal, verschillende media.

FK

Ewoud Scheifes

COLUMN

Hoe houd je de mens in toom?

Wat heeft dit te maken met woonverenigingen? Nou, alles! Zodra je de beesten in een woonvereniging enigszins hun vrije gang laat gaan, barst de tering los. Ik ken het verhaal van de haan Pablo die in het begin van zijn carrière in een woonvereniging de vrije pik, eh... hand... eh... klauw... krijgt om zijn chicks in toom te houden. Zijn rooster begint bij het glore van de dag. Even het volk laten weten dat de dag begint en meteen de chickies wakkerschudden met oorstorend hanengekraai. De jonge Pablo zocht nog naar zijn stem, maar naarmate zijn kam groeide, steeg ook het volume en, heel belangrijk, de toonhoogte van zijn uithalen. Nou is dat tot daaraantoe, maar als dit alles plaatsvindt rond het ochtendglore, dan klimt de hoog sensitieve bewoner in de gordijnen. En de gordijnen bij mensen met een ingebouwde irritatiesensor voor ieder welk geluid op onchristelijke tijden, mogen ook extra vastgezet worden.

Zelf heb ik meer dan 50 jaar op het platteland gewoond, naast het onderko- men van een toom kippen met haan. De gemiddelde levensverwachting van de kipachtige is tussen de 5 en 10 jaar. Ik heb dus wat kakelkarakters voorbij horen vliegen. Als een nogal actief kind, klonk voor mij het hanengekraai als muziek in de oren: 'Yeah! De dag begint!' Toen ik later, na het overlijden van pa, met mijn gezin bij moeder terug in het kapitale ouderlijk huis ging wonen, was het logisch dat de toom kippen bleven waar ze zaten. Na het uitvliegen van het kroost ging ik toch weer naar de stad en miste ik al snel mijn kraaiende wekker. Ik moest er aan wennen om gewekt te worden door blaffende honden, startende auto's, schreeuwende buurtkinderen, scheurende brommertjes en hoestende voorbijgangers. Geluiden die horen bij de stad. Hoe anders was dat met Pablo. Een geluid uit het zacht ruisende groen dat midden in de stad voor gekrakeel zorgde. Na veel gedoe - zoals met honden en katten bij wie het primaire jachtinstinct door het kakelend gevederte werd wakker gezongen - en vooral het geklaag van de 'kakelgestapo' is deze ma- choman verbannen naar een onderduikadres ergens in het Hollandse groen. Het schijnt hem goed te gaan: hij woont in een mannengroep. De bewoners van de woonvereniging genieten van de (relatieve) stilte en de tokkieliefheb- bers missen het ochtendritueel. Het geruststellende geluid van het platteland verbannen uit de stenen woestijn.

Ik vind het eigenaardig dat mensen die zorg voor natuur en dieren hoog in het vaandel dragen, onuitstaanbaar gaan klagen over een vogel die precies doet wat het natuurlijke instinct hem ingeeft. Een kippenfluisteraar heeft mij ooit eens uitgelegd hoe het hanen- en kippengedrag in een toom overeen- komsten heeft met het menselijk gedrag in een groep. Ik heb eens om mij heen gekeken in mijn woonvereniging. Er lopen mensen met honden rond die blaffen, ik zie vanaf mijn balkon katten vogeltjes besluiten: allemaal geaccepteerd. Waar ik nog het meeste last van heb, zijn die schijtende duiven op mijn balkon. Ik spuit ze weg met de plantenspuit en ze blijven daarna een tijdje weg. Dat is me bij de mensen nog niet gelukt...

Ewoud Scheifes

15

